

بیمارستان معتمدی-واحد آموزش

02334220071-2

جزوه آموزش

کاتار اکت

تهیه کنندگان:

زهرا کمالی (سوپروایزر آموزش)
مریم کاشانی (دانشجوی دکتری
پرستاری)

کاتاراکت

کاتاراکت یا آب مروارید یعنی کدورت یا مات شدن عدسی چشم. کاتاراکت در کنار آرتریت و بیماری های قلبی و عروقی یکی از علل شایع ناتوانی در سالمندان محسوب می شود. به همین جهت این مطلب جهت آشنایی بیشتر پرستاران با این بیماری و نحوه مراقبت آنها از بیماران منتشر شده است.

علل

- **سن:** کاهش شفافیت عدسی، تراکم و تجمع پروتئینها در عدسی که موجب پراکنده شدن پرتوهای نور می شود، تجمع پیگمانهای زرد و قهوه‌ای به علت شکستن پروتئینهای عدسی، کاهش جذب اکسیژن، افزایش سدیم و کلسیم، کاهش ویتامین C و سطح پروتئینها و گلوٹیشن (یک عامل آنتی اکسیدان)
- **بیماری های چشم:** التهاب شبکیه، نزدیک بینی، جراحی شبکیه، کنده شدن شبکیه، عفونت های چشمی نظیر هرپس زوستر و یوئیت.
- **عوامل سمی و شیمیایی:** مصرف طولانی مدت و دوز بالای کورتیکواستروئید، سوختگی های چشم با مواد قلیایی، مسمومیت، سیگار کشیدن، ته نشین شدن عناصری مانند مس، آهن، کلسیم، طلا، نقره، جیوه روی عدسی.
- **عوامل مربوط به تغذیه:** کاهش سطح مواد آنتی اکسیدان، سوء تغذیه، چاقی.
- **عوامل فیزیکی:** کاهش آب بدن همراه با اسهال مزمن و استفاده از مسهل در بی اشتهاپی عصبی و استفاده از اکسیژن باغلظت بالا، سوراخ شدگی عصبی توسط وسایل نوک تیز یا اجسام خارجی و شوک الکتریکی، اشعه ماوراء بنفش خورشید و اشعه X-Ray
- **بیماری های سیستمیک:** دیابت ملیتوس، سندرم داون، اختلال در متابولیسم چربیها، بیماریهای کلیوی و اسکلتی عضلانی.

علایم

تاری دید بدون درد از ویژگی های کاتاراکت است. بیمار اغلب حس می کند که محیط اطرافش تاری شده و عینک او نیاز به پاک کردن دارد. بیمار نقطه های نورانی را پراکنده حس می نماید، حساسیت کنتراست در او کاهش یافته، نسبت به خیرگی چشم حساسیت یافته و دقت بینایی وی کم می شود. نزدیک بینی، استیگماتیسم، دو بینی یک چشم، تغییر ادراک رنگها (عدسیهای پیر به شکل پیش رونده انتهای آبی طیف را بیشتر جذب می کنند)

عوارض

اگرچه عواقب ناشی از جراحی کاتاراکت چندان شایع نیستند ولی می توانند تاثیر قابل ملاحظه ای بر بینایی فرد بگذارد. شایع ترین عوارض کاتاراکت عبارتند از:

1. خونریزی پشت کره چشم به دلیل نفوذ داروی بیهوشی که منجر به افزایش ICP افتادگی کره، چشم تورم پلک، خونریزی که باید فوراً شکاف گوشه چشم (کانتوتومی) انجام شود.
2. پارگی کپسول خلفی که منجر به کاهش حجم زجاجیه و بیرون زدن محتویات کره چشم میشود.
3. عفونت میکروبی چشم که منجر به ضعف شدید بینایی، درد، تورم پلک، عفونت در اتاق قدامی تیرگی قرنیه و احتقان عروق ملتحمه می شود. درمان: آنتی بیوتیک کورتیکواستروئید.
4. واکنش مربوط به بخیه و ایجاد صدمه به علت شل بودن یا پاره شدن بخیه
5. جابجایی لنز داخل چشمی که منجر به استیگماتیسم، حساسیت به خیرگی چشم، دیدن هاله، در اطراف اشیای نورانی که از داروهای تنگ کننده مردمک استفاده می شود.
6. مات شدن کپسول خلفی (عارضه دیررس بسیار شایع در عمل کاتاراکت خارج کپسولی) که منجر به کاهش دقت بینایی می شود. باید فوراً لیزر شود تا تاری دید از بین رود.

درمان

ویتامین C و داروهای دیگر آنتی اکسیدان مثل بتاکاروئن و ویتامین E در مراحل اولیه کاتاراکت، و نیز نور مناسب و وضعیت مناسب بدن و محل قرارگیری لامپ میتواند با کاهش خیرگی چشم باعث تسهیل در مطالعه شود. کمتر از ۱۵٪ از بیماران مبتلا نیاز به عمل جراحی پیدا می کنند. بیمار چند ساعت پس از جراحی می تواند ترخیص شود.

درمان جراحی: در گذشته جراح چشم ، عدسی را هنگامی که کاملاً کدر شده بود از چشم خارج کرده و دید را توسط عینک اصلاح می نمودند. اما امروزه قبل از اینکه عدسی کاملاً سفت شود عمل جراحی روی آن انجام گیرد.

در روشی جدیدتر موسوم به اکسترنال از لنزی که از جنس کریستال و گونه ای پلاستیک است استفاده می شود و هنوز نیز کاربرد دارد. در این روش لنز مصنوعی جایگزین عدسی چشم می شود.

تازه ترین روش درمان آب مروارید عمل فیکو است. این روش هم بر مبنای جایگزینی لنز به جای عدسی است اما لنز مورد نیاز از جنس پلاستیک شفاف و قابل انعطاف و یا به اصطلاح) تا شو (foldable= است که آن را توسط ابزار ویژه ای لوله کرده و از سوراخی در قرنیه به اندازه ۳ میلیمتر وارد کپسول عدسی قبلی که اکنون از چشم خارج شده است نموده و لنز درون کپسول باز شده به حالت مطلوب در می آید.

فرایند پرستاری

1.

آسپرین را باید ۵-۷ روز، داروهای ضد التهاب غیر استروئیدی را ۳-۵ روز قبل از عمل قطع نمود.

2. مصرف وارفارین (کومادین) را تا موقعی که زمان پروترومبین تقریباً به ۵/۱ برسد باید قطع نمود.

3. داروهای متسع کننده مردمک را باید هر ۱۰ دقیقه تا ۴ دوز و حداقل تا یک ساعت قبل از عمل تجویز نمود.

4. از قطره های آنتی بیوتیک، کورتیکو استروئید و داروهای ضد التهاب غیر استروئیدی به منظور کاستن التهاب بعد از عمل استفاده می گردد.

مراقبت های بعد از عمل آب مروارید:

1. به منظور جلوگیری از ایجاد صدمات احتمالی به چشم عمل شده، بیمار تا ۲۴ ساعت پس از عمل از یک محافظ مخصوص روی پانسمان چشم استفاده نماید. پس از آن یک عینک مخصوص بر روی چشم گذاشته و برای مدت ۱-۴ هفته نیز یک محافظ فلزی چشم را شبها و در موقع خواب روی چشم قرار دهند.

2. توجه داشته باشید که چشم عمل شده به علت آب مروارید هیچ گاه استحکام اولیه خود را به دست نمی آورد و با کوچکترین فشار ممکن است زخم باز شود و تا هفته ها پس از عمل باید چشم را در قبال فشار خارجی محافظت نمود.

3. شیلد قابل شستشو می باشد روزانه آن را با آب و صابون شسته و پس از خشک کردن با کش یا نوار لاستیکی روی چشم بگذارید. در جراحی روش فیکو ۲ هفته و در روش جراحی عادی (همراه با بخیه) تا یک ماه استفاده از شیلد به خصوص هنگام خواب ضروری است.

4. از آن جا که پس از عمل، چشمها حساسیت زیادی به نور دارند، جهت محافظت چشم در برابر نور آفتاب از عینک دودی استفاده می گردد.

5. وجود ترشحات مختصر، احساس خارش و قرمزی در صبح طبیعی است.

6. همیشه قبل از لمس کردن یا تمیز کردن چشم عمل شده، دست ها را بشویید.

7. شب ها از خوابیدن روی چشم عمل شده خودداری نمایید.

8. فعالیت های سبک انجام دهید و از خم و راست شدن زیاد، ایستادن طولانی مدت، بلند کردن اجسام سنگین، زور زدن، عطسه و سرفه کردن خودداری کنید.
9. برای شروع رانندگی یا ورزش شدید حتما با پزشک مشورت کنید.
10. در هنگام بالا و پایین رفتن از پله ها مراقب باشید.
11. مصرف قطره های چشمی حداکثر یک تا دو ماه پس از عمل لازم است. از مصرف خود سرانه داروها جدا خودداری کنید.
12. دقت کنید بر چسب قطره ها کنده نشود. و هر قطره را پس از مصرف در جلد خود قرار دهید.
13. در صورت تجویز قطره و پماد ابتدا قطره و سپس پماد را مصرف کنید.
14. در مورد پماد ۲/۱ اینچ از آن را در حفره ملتحمه تحتانی بریزید.
15. ۵ تا ۱۰ دقیقه بعد از ریختن قطره اولی صبر کنید تا مطمئن شوید که داروی قبلی به داخل چشم جذب شده است.
16. هیچ گاه اطراف چشم را با پارچه های خشن یا دستمال کاغذی تمیز نکنید زیرا این کار ممکن است باعث خراش قرنیه شود.
17. نماز خواندن از روز عمل با تیمم بر روی سنگ بلامانع است ولی در روش جراحی فیکو (بدون بخیه) تا یک ماه بعد از عمل و در روش جراحی عادی تا دو ماه بعد از عمل از سجده و یا هر حرکتی که باعث فشار روی سر یا چشم شود خودداری کنید تا محل عمل ترمیم شود.
18. مطالعه، تماشای تلویزیون و فعالیت های عادی زندگی که توام با فعالیت شدید جسمانی نباشد بلامانع است. از خوابیدن روی شکم خودداری کنید. مطالعه، تماشای تلویزیون و فعالیت های عادی زندگی که توام با فعالیت شدید جسمانی نباشد بلامانع است. از خوابیدن روی شکم خودداری کنید
19. زمان دوش گرفتن از سر و صورت را حتما از پزشک سؤال کنید اما می توانید از همان اول تمام بدن را به جز سر و صورت بشوید. اگر عمل جراحی آب مروارید بدون عارضه باشد، و در روش فیکو بعد از روز ۵ و در روش عادی بعد از روز دهم می توانید حمام کنید باید توجه داشته باشید مدت زمان حمام کردن کوتاه باشد.
20. بعد از عمل مسافرت با هواپیما یا هر وسیله دیگری بلامانع است.

21. چند هفته پس از عمل ممکن است خود به خود ورم ناحیه حساس چشم (ماکولا) ایجاد شود که علامت آن کاهش بینایی و در هم بر هم دیدن اشیا است. در صورت بروز آن فوراً به پزشک مراجعه کنید. این عارضه در اغلب موارد با درمان برطرف می شود.
22. به مدت ۴۰ تا ۵۰ روز بعد از عمل خطر ایجاد التهاب و عفونت زود رس وجود دارد. بنابراین به محض ایجاد درد چشم، قرمزی، حساسیت به نور، کاهش دید و ترشح چرکی از چشم فوراً به پزشک مراجعه کنید.
23. دید شما بعد از عمل ممکن است کامل نباشد که در بعضی موارد علت آن وجود بخیه هاست که ایجاد آستیگماتیسم در قرنیه می نماید و سبب می شود اشیا کج و معوج دیده شود، در بعضی موارد علت کامل نبودن دید نیاز به عینک می باشد. که این امر نباید سبب نگرانی شما شود. در صورتی که عمل جراحی بدون عارضه انجام شده باشد. با برداشتن بخیه ها و تجویز عینک بینایی شما کامل خواهد شد.
24. گاهی علت کامل نشدن بینایی، سایر ضایعات چشم مثل ضایعات شبکیه ناشی از افزایش سن می باشد.
25. همه افراد سالم در معرض خطر پارگی شبکیه می باشند ولی با انجام عمل آب مروارید این شانس بیشتر می شود. بنابراین بعد از عمل اگر احساس کردید جلوی چشم شما جرقه های نورانی (مثل برق آسمان ایجاد می شود.) باید فوراً به پزشک مراجعه کنید زیرا می تواند مقدمه جدا شدگی شبکیه باشد.
26. کپسول عدسی ممکن است ماه ها یا سال ها بعد از عمل کدر شده و باعث کاهش بینایی شود. (آب مروارید ثانویه) این پدیده به سهولت و با لیزر به صورت سرپایی درمان می شود.
27. در صورت موفقیت آمیز بودن عمل آب مروارید توام با لنز پس از عمل احتیاج به عینک نزدیک بین جهت مطالعه و کارهای ظریف است که باید با پزشک مراجعه شود.